

אשכול שיטת בחירות ומפלגות

הדף הזה מסכם את כל הנושא במילים פשוטות. קוראים לאט, חלק אחר חלק. אחרי כל חלק עוצרים ומספרים לעצמכם מה למדנו.

הנושא במבט כולל

- 1 אשכול שיטת בחירות ומפלגות** — הציגו את המושג ממשלה קואליציונית ממשלה קואליציונית פירושה ממשלה, המורכבת ממספר מפלגות יחדיו כדי להשיג רוב בכנסת. בין המפלגות יש הסכמים קואליציוניים 2 קואליציה רחבה קואליציה המבוססת על רוב גדול יחסית של חברי הכנסת 3 עקרון שלטון העם כלל האזרחים הם הריבון/מקור הסמכות. האזרחים בוחרים נציגים לזמן קצוב המוגדר בחוק. כיצד עקרון שלטון העם בא לידי ביטוי בקיומה של קואליציה רחבה: ככל שהקואליציה רחבה יותר, חברות בה יותר מפלגות (שנבחרו על ידי העם) המייצגות יותר קבוצות בעם שהוא הריבון
- 2 אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך** — שיטת הממשל הפרלמנטרי העם בוחר את נציגיו לפרלמנט-הרשות המחוקקת. הממשלה – הרשות המבצעת, נבחרת וצומחת מתוך הפרלמנט, נשענת על רוב חברי הפרלמנט ואחראית בפני הפרלמנט. בסמכותו של הפרלמנט להביע אי אמון בממשלה (ע"י 61 ח"כים) ובכך להפיל אותה ואף להביא לבחירות חדשות. בראש הרשות המבצעת עומד ראש ממשלה שמקבל את אמון הפרלמנט 2 עקרון הכרעת הרוב עקרון הקובע שמתוך כמה אפשרויות, מתקבלת האפשרות שרוב המצביעים תומכים בה. אסור לרוב לקבל החלטות שפוגעות באופן לא סביר/לא מוצדק בזכויות יסוד ובייחוד בזכויות המיעוט
- 3 אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך** — כיצד עקרון הכרעת הרוב בא לידי ביטוי בממשל הפרלמנטרי הכנסת יכולה להפיל את הממשלה בהצבעת אי אמון ברוב של 61 חברי כנסת התומכים בהצבעת האי אמון. או: הממשלה נבחרת וצומחת מתוך הכנסת ולשם כך עליה להישען על רוב של 61 חברי כנסת התומכים בה 2 המטרה להגביל את השלטון, למנוע את ריכוז הכוח בידי גורם שלטוני אחד, ולקדם הגנה על זכויות האדם. לכל רשות סמכויות ייחודיות בתחומה אך לא מוחלטות. ומתקיימים בין הרשויות יחסי איזון, ריסון, פיקוח ובקרה (איזונים ובלמים)
- 4 אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך** — עיקרון ההסכמיות על מנת שקבוצות שונות תוכלנה לחיות יחד באותה המדינה הן חייבות להסכים על כללי בסיס משותפים. על מנת להגיע לכללים משותפים כל קבוצה צריכה לוותר מעט (להתפשר) על האינטרסים שלה ועל הייחודיות שלה. כללים משותפים יכולים להיות: הסכמה על הציית לחוק, הסכמה על קבלת השלטון שנבחר בבחירות, הסכמה על גבולות המדינה. ככל שרמת ההסכמיות יותר גבוהה כך השלטון במדינה יציב יותר.
- 5 אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך** — עיקרון הגבלת השלטון עיקרון דמוקרטי הקובע כי לשלטון יש כוח רב הנובע משליטתו בתחומים רבים, ביניהם: הצבא, החקיקה, הכלכלה, הביצוע והענישה. לפי העיקרון יש להגביל את כוחו של השלטון על מנת למנוע מהשלטון להשתמש בכוחו כנגד האזרחים, במטרה לקדם אינטרסים אישיים, במטרה להגן על מימוש זכויות האדם והאזרח וכן במטרה למנוע עריצות של 2 זכויות פוליטיות שהן זכויות אזרח בלבד לבחור,

להיבחר ולהתארגן כמפלגה המתמודדת בבחירות. בבחירות. זכויות פוליטיות הנובעות מזכויות טבעיות של כל אדם: חופש ההפגנה, חופש המחאה, והאפשרות לבקר את השלטון.

6 אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך — (הסבר: בחירות מקדימות) (פריימריז) (ממשות את זכויות הפוליטיות של כל אזרח לבחור ולהיבחר. ולהיבחר. כל אזרח יכול לבחור את נציגיו למפלגה אליה הוא התפקד ואף יכול להיבחר לרשימת המעומדים שלה ולאחר מכן להתמודד עמה לכנסת. 2 שיטת הבחירות היחסית המפלגה מקבלת מושבים בפרלמנט באופן יחסי לתמיכה הציבורית שקיבלה מן הבוחרים. החישוב נעשה לפי מספר המצביעים בבחירות או לפי הקולות הכשרים בלבד - בתנאי שהמפלגה עברה את אחוז החסימה

7 אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך — מערכת רב- מפלגתית מערכת המורכבת ממספר רב של מפלגות (בניגוד למערכת דו-גושית) שהן חלק מקואליציה בפרלמנט על מנת שיוכלו להשיג רוב. ישנן מדינות בהן מערכת רב מפלגתית מאופיינת בחוסר יציבות, שכן פרישה של אחת המפלגות עלולה להביא לנפילתה. מאופיינת בחוסר יציבות, שכן פרישה של אחת המפלגות עלולה להביא לנפילתה. ישנן גם מדינות בהן המערכת אינה גורמת לחוסר יציבות ושיטת הבחירות היא זו הקובעת אם המערכת תהיה רב- מפלגתית או דו-גושית. שיטת הבחירות בישראל תורמת לקיומה של מערכת רב מפלגתית בדרך הבאה – שיטת הבחירות בישראל היא שיטה יחסית.

8 אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך — ממשלה קואליציונית שיטת הממשל בישראל היא דמוקרטית פרלמנטרית רב מפלגתית. לאור העובדה שאף מפלגה לא זכתה ברוב מוחלט בפרלמנט, הסיעות שנבחרו צריכות לחבור בניהן כדי לזכות ברוב בכנסת על מנת שיוכלו להקים ממשלה. לזכות ברוב בכנסת על מנת שיוכלו להקים ממשלה. בין הסיעות השונות נחתמים הסכמים קואליציוניים בהם מפורטים הזכויות והחובות של כל אחת מהשותפות בקואליציה, הסכמה על איוש משרות במשרדי הממשלה השונים ובגופים ציבוריים, הסכמה על קווי יסוד למדיניות משותפת וקווי פעולה מוסכמים.

9 אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך — קואליציוניים בהם מפורטים הזכויות והחובות של כל אחת מהשותפות בקואליציה, הסכמה על איוש משרות במשרדי הממשלה השונים ובגופים ציבוריים, הסכמה על קווי יסוד למדיניות משותפת וקווי פעולה מוסכמים 2 עקרון הסובלנות עיקרון דמוקרטי שפירושו מתן יחס מכבד לשונים ממני, לדעותיהם, לאורח חייהם. אדם סובלני יימנע מתגובה אלימה, מילולית או פיזית בעת מחלוקת. המדינה תימנע מהפעלת סמכות שלטונית כלפי עמדות אך ורק בגלל שהן ביקורתיות או מרגיזות.

10 אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך — עקרון הסובלנות מתממש בקיומה של ממשלה קואליציונית בדרך הבאה: כאשר הסיעות השונות ניגשות למשא ומתן הקואליציוני, עליהן לתת יחס מכבד האחת לשנייה. ללא יחס מכבד, הסיעות לא יצליחו לגשר על הבדלי השקפות העולם בניהן וגם לא יצליחו לשבת יחד באותה הממשלה 2 עקרון לפיו קיים פיצול של הכוח השלטוני לשלוש רשויות מחוקקת, מבצעת ושופטת, וזאת במטרה להגביל את השלטון (למנוע את ריכוז הכוח בידי גורם שלטוני אחד ולקדם הגנה על זכויות האדם). לכל רשות סמכויות ייחודיות בתחומה, אך לא מוחלטות, ולמעשה קיים גם עירוב

11 אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך — סמכויות. בין הרשויות ומתקיימים יחסי איזון, ריסון, פיקוח ובקרה וכן איזונים ובלמים. עקרון הפרדת הרשויות בא לידי ביטוי בממשל נשיאותי. בממשל זה בוחרים האזרחים בנפרד את הנשיא (את ראש הרשות המבצעת) ואת הפרלמנט. הנשיא (את ראש הרשות המבצעת) ואת הפרלמנט. מכאן, הנשיא אינו זקוק לתמיכת הפרלמנט כפי שהוא זקוק לה בממשל הפרלמנטרי. 2 הכוח השלטוני לשלוש רשויות מחוקקת, מבצעת ושופטת. לכל רשות סמכויות ייחודיות בתחומה אך לא מוחלטות (עירוב סמכויות), ומתקיימת בין הרשויות מערכת של איזונים ובלמים.

12 **אשכול שיטת בחירות ומפלגות - המשך** — והרשות המבצעת צריכה את אמון הרשות המחוקקת. לפי מודל זה, אם הממשלה אינה ממלאת את תפקידה כראוי, הרשות המחוקקת יכולה להפיל אותה, ובכך היא מפקחת ומגבילה אותה

מה שואלים בבגרות על הנושא הזה?

- ביסוס הטענה בציטוט או התייחסות ישירה לקטע
- נימוק עמדה באמצעות מושגים מקצועיים
- הציגו את המושג ממשלה קואליציונית
- שיטת הממשל הפרלמנטרי
- עקרון הכרעת הרוב
- כיצד עקרון הכרעת הרוב בא לידי ביטוי בממשל הפרלמנטרי

טעויות נפוצות — תזכורת אחרונה:

- מציינים את המושג בלי להציג אותו - ציון בלבד לא מספיק.
- שוכחים לקשר את ההסבר לקטע עצמו - חובה ציטוט או התייחסות ישירה לקטע.
- כותבים תשובה כללית בלי המושגים המקצועיים מהמחווין.

מבוסס על חומרי עמוד הנושא באתר ועל מוקדי הלימוד של משרד החינוך (תכנית אשנב). חומר לתרגול ולחזרה עצמית.